

„Remember well, that all is
but illusion.“

(John Dryden: King Arthur, 4. Akt)

Parzivalovská léta Jankreda Dorsta

...válečné zkušenosti... hledání studijního poznání

1925: narozen v obci Oberlind u Sonnebergu v Durynsku

1931: umírá otec, ředitel strojní továrny

Studium: obecná škola, gymnázium

1944: narukoval, nasazen na Západní frontě

1945: válečný zajatec v Angalii, USA, Belgii→ válka

1947: vyšší střední škola v Münsterlandu

1950: maturita ve Vestfálsku, studium germanisticky a dějin umění v Bamberkku

1952: Mnichov, dále studia divadelní vědy

Preržené nitky loutkárenské

1953: spolupráce se studentským loutkovým studiem *Das kleine Spiel*, napsal pro ně šest textů

1957: první uveřejněný text: *Tajemství loutky*

1959: knížka o loutkách: *Na malém jevišti*

První uvedení

1960: *Zatáčka, Společnost v době podzimu, Svoboda pro Clemense*

Začátek spolupráce s režisérem Peterem Zadkem při natáčení hry *Zatáčka* pro televizi.

Komedie *Mrtvý plukovník*

Vliv loutkáren na pozdější tvorbu

- - *alegorie, nadsázka, abstrakce / vnějškovost bez vnitřního života*
- **Zatáčka**
 - fraška, groteskní hra o dvou bratrech, živí se tím, že nad jejich domem havarují auta. Jeden opravuje rozbitá auta a druhý se stará o pohřební rozloučení s obětí.
- **Velké lhaní před hradbami** (první uvedení 1961)
 - vychází z čínské stínové hry, žena chce zpět muže, který se dal k vojákům
- **Kocour v botách** (první uvedení 1962, loutková úprava)
 - hra ve hře, loutky v životní velikosti
- **Toller**
 - alegorické postavy ve scénách z německé revoluce

„Vše, co už není, není pravda.“

(Paul

Valéry)

Německé hry

- 1964: *Maurka* – adaptace námětu Aucassin a Nicolette
- 1968: *Toller* – vzpomínky E. Tollera Mládí v Německu, „scény z jedné německé revoluce“, psal déle, Republika rad, premiéra Stuttgart, 9. 11. 1968 – 50. výročí německé revoluce, - TD se brání škatulce dokumentární divadlo
- 1972: *Ledový věk* – předobraz Knut Hamsun, obžalován ze sympatizování s Hitlerem

„*Dějiny tvoří osobnosti.
A proto jsou i viníci.*“

Dorst s Ursulou Ehler

Po ledovém věku...realistické hry

„Divadelní hra nemá být příliš osobní.“

- 1972: jevištní úprava Falladova románu *Občánku, a co teď?*
- 1973: cesta do Austrálie a na Nový Zéland
- 1974: *Na Chimborazu* - Podnětem rodinný portrét, stará matka se starším synem v lese, jako by zabloudivší.
„Duše bližního je temný les.“ (Platonov) -> Parzival
- 1979: *Vila* - vzpomínka: vila na hranicích, pašeráctví, majitelka vily se otrávil
- Částečně biografické hry, měly být součástí trilogie

„Nakonec všechno záleží na příběhu, který chcete sdělit: je-li forma hry otevřená, nebo jestli je to uzavřená parabola, jestli autor postavy hrou provede nebo je opustí, mají-li postavy psychologický vývoj nebo jsou ukázány jen jako alegorie - je to **příběh**, fabule, která si vytváří svou vlastní dramaturgii.“

(Tankred Dorst)

Merlin

„Merlin není žádný idealista.“

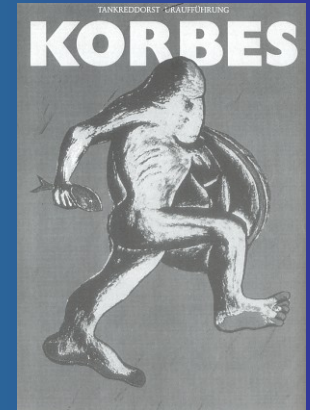
- Malory nezajímavý
- Motivy: Yankee Mark Twain, tanečník Nižinskij, Ludvík Dlouhý, Kennedy, letec Herman Göring, Fourier
- Začíná od konce – Mordred a jeho bratři provokují krále Artuše
- Záměr inscenovat v hamburské rybí tržnici
- Téma ztroskotání idejí
- 1. uvedení: Düsseldorf, 1981, režie Jaroslav Chundela (od 14 do 23 hodin)
- Realistické divadlo v Praze, 1988, Miroslav Krobot

Po Merlinovi

- 1982: *Ameley, bobr a král na střeše* – hra pro děti na motivy Brentanových Rýnských pohádek
- 1983: *Zakázaná zahrada*: fragmenty o D Annunziovi, starý muž žije ve své zahradě, obklopený rekvizitami a lidmi z uměleckého prostředí, nápad v Itálii během psaní Merlina
- 1984: *Heinrich aneb Bolesti fantazie*
- 1985: *Já, Feuerbach* – stárnoucí herec si touží ještě zahrát na jevišti, pomíjivost divadelní slávy
- 1988: *Grindkopf* – libreto pro herce, grimmovské pohádky

Korbes a Karlos – dvě osamělé postavy

- Fabule ke Korbesovi: *Temnota* (1980) – muž oslepne, vrátí se za ním dcera, oba jsou trýznění
- *Korbes* (1988): název a motivy „antipohádky“ od Grimmů
 - Korbes oslepne, zlobou nakazí i dceru, postavy reálné a ze Starého a Nového zákona
 - > téma člověka uzavřeného v temnotě vlastní existence, motiv zla, kosmos / svět
 - 1989: *Karlos*: dostává se k moci, Velký inkvizitor pokouší jeho věrnost zemi, dvojníci skutečných postav, ztráta reality, co je sen, co skutečnost?
 - Karlos zakončuje „Phantasiestücke“ započaté Merlinem

Velká hlava:

On je bůh, On je světlo / kričíš marně, On tě neslyší

Ó, kameni, který padáš do hloubky / Ó, homoto světa opuštěná Bohem

Schein und Sein

- 1992: *Fernando Krapp mi napsal dopis* – podle povídky Miguela de Unamuno „Celý muž“ – co je zdání a co je realita, milostný trojúhelník, podtitul „pokus o pravdu“
- 1994: *Pan Paul*: postavy Helmy a Paula poprvé už v poznámkách o Tollerovi
Autor vychází z Grimmovy pohádky o „těžkém dítěti“, která je mottem příběhu, a připomíná i legendu o těžkém Jezulátku, které svatý Kryštof nebyl sto přenést přes řeku.
- 1994: *Nach Jerusalem* – fragmenty německých dějin a současnosti na osudech ztracených existencí žijících v kotelně věžáku

Mytologické stíny zdání a skutečnosti

- 1995: *Hranice stínu* – konfrontace se třetím světem, černošské mýty a pohádky, vztah otce a syna, zla. Malthus odtržený od reality, prototyp generace roku 1968, jeho syn Jens, skinhead, opovrhuje otcem i celým světem, zabije Černocho
- 1997: *Legenda o nebohém Jindřichovi*
 - Vychází ze středověké veršované povídky Hartmanna von Aue: Der arme Heinrich. Dívka Elsa doprovází rytíře na cestě do Salerma, kde se Heinrich může uzdravit ze své nemoci. Obětování se pro druhé.

Co (dělat) dál?

- 1997: *Co dělat?* – hra o synovi L. N. Tolstvého Ljovovi, který se pokouší vystoupit ze stínu svého slavného otce
- 2000: *Velká scéna na řece* – válečný novinář zjišťuje okolnosti úmrtí vojáka na fotografii. Zpovídá jeho dva přátele a zjišťuje, že jednoznačný pohled na minulost není možný.
- 2001: *Kupš* (monolog o rozdvojení osobnosti)
- 2002: *Die Freude am Leben, Othoon*
- 2005: **Poušt'** - líčí rozmařilý důstojnický život Charlese de Foucalda, včetně intimního vztahu k manželce jistého státního činitele, tak jeho konversi ke katolické víře a jeho „zázračná“ vidění.
- 2008: **Umělec**

Purcellův sen o králi Artušovi

- Hra z roku 2004
- Východiskem hry je barokní opera Henryho Purcella (1659-1695) King Arthur, a z ní do hry včleněné sólové i sborové pěvecké party jsou v anglickém jazyce.
- Vystupují postavy krále Artuše a kouzelníka Merlina
- Témata: konflikt otce a syna, pustina, ideály, labyrint, slepota, zlo, anděl, motiv dveří, zpěvy...

Emmelina: „Všechno vypadá jinak, než jak jsem si to představovala.“ (prozření ze slepoty)

Jankred Dorst:

Pokládal bych za nesmyslné psát divadelní hru, u níž bych předstíral, že její děj plyne v nepřetržité návaznosti. Jedním z důvodů je, že mám sklon vidět realitu zlomkovitě.

Zobrazují skutečnost jako v nějakém rozbitém zrcadle, rozloženou do jednotlivých částic, které spolu vůbec nesouvisejí. Když se však ty střípky sestaví dohromady, pak z nich vyplyne obraz doby i její výklad.

Dorst a film

- 1960: *Zatáčka* – televizní film, režie Peter Zadek
- 1969: *Rotmord* – televizní film podle předlohy Toller, režie Peter Zadek
- 1971: *Písek* – televizní film, režie P. Palitzsch
- 1976: *Dorothea Merz*, režie P. Beauvais
- 1978: *Klářina matka*, režie Dorst
- 1980: *Mosch*, režie Dorst
- 1983: *Eisenhaus*, režie Dorst